

Kenniscentrum Data & Maatschappij/Data & Society

VISIE	1
STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN	2
VOORGESTELDE ACTIE	3
ACTIVITEITEN	3
DOELGROEPEN EN INSTRUMENTEN	4
ORGANISATIE	5
WERKPLAN 2019	6
WP1: Visie-ontwikkeling en -onderbouwing	6
WP2: Aanbevelingen, richtlijnen en toepassingskaders	7
WP3: Sensibilisering en activering van stakeholders	8
WP4: Management.....	9
TIMING	10
RESOURCES	10
ONDERSTEUNENDE KERNGROEPEN	10
BUDGET 2019	12
EVALUATIE EN KPI'S	13
ANNEX I: PROJECTIE TYPEFUNDING VANAF 2020 EN VOLLEDIGE ONTPLOOING	13
VOORZIEN WERKPLAN 2020 (M8-M19).....	14
WP1: Visie-ontwikkeling en -onderbouwing	14
WP2: Aanbevelingen, richtlijnen en toepassingskaders	15
WP3: Sensibilisering en activering van stakeholders	16
WP4: Management.....	17
OVERZICHT VOORZIENE TAKEN 2019-2020	18
PROJECTIE RECURRENT BUDGET VANAF 2020	20

Visie

Artificiële Intelligentie (AI) heeft een steeds grotere invloed op onze economie, maatschappij en dagelijks leven. AI-algoritmes en -modellen nemen beslissingen die individuele burgers en de samenleving als geheel sterk impacteren. Ze interageren ook actief met mensen en menselijk gedrag, vaak op onverwachte en onvoorspelbare wijze. Nochtans worden ze nog te vaak geïmplementeerd zonder enige vorm van minimale referentiekaders of verantwoordingsmechanismen, noch een zicht op bredere maatschappelijke en ethische knelpunten. Dringende oproepen om werk te maken van 'Responsible AI', 'Accountable AI', 'Explainable AI' of 'Trustworthy AI', zowel vanuit overheid als industrie, zijn legio, maar het ontbreekt aan het samenbrengen en op uniforme wijze inzichtelijk maken van expertise hierrond.

In het kader van het Vlaams beleidsplan voor AI is er nood aan een Kenniscentrum rond Data & Maatschappij/Data & Society dat praktische kaders distilleert uit toonaangevende nationale en internationale onderzoeken en ervaringen, en zowel aan beleidsmakers, bedrijven als het grote publiek handzame en toepasbare richtsnoeren en advies aanreikt, en een toonaangevende stem wordt in de maatschappelijk verantwoorde ontwikkeling van AI in Vlaanderen. Internationale voorbeelden tonen aan dat dergelijk centrum geen luxe, maar een noodzakelijkheid is voor een bloeiende ontwikkeling van AI. Het gaat daarbij niet alleen om negatieve incidenten met zwaarwegende Public Relations- en/of juridische gevolgen

en meer algemeen het dreigend verlies van maatschappelijk vertrouwen en steun, maar in positieve zin ook over concrete plannen en initiatieven die aantonen welke meerwaarde dergelijke activiteiten opleveren.

Om bedrijven, overheden en het algemeen publiek te helpen omgaan met disruptieve ontwikkelingen in het veld van AI, zijn verschillende centra en instituten opgericht over de gehele wereld. Voorbeelden omvatten het Centre for Data Ethics and Innovation in het VK, het AI Now Institute in New York, het Finnish Center for Artificial Intelligence, de Deense Expert Group on Data Ethics, The LAB in Washington DC, denktanks en instituten in o.a. Frankrijk, Nederland en Duitsland, etc. Op Europees vlak hebben zowel het Europees Parlement (o.m. de resolutie in verband met 'Civil Law Rules on Robotics' en rapport over AI en robotics), de Europese Commissie (o.m. Draft Ethics Guidelines for Trustworthy AI,) en het European Political Strategy Centre (EPSC), de in-house denktank van de Commissie (nota 'The Age of Artificial Intelligence - Towards a European Strategy for Human-Centric Machines') beklemtoond dat maatschappelijk verantwoorde AI hét speerpunt dient te zijn van de Europese AI-strategie.

Strategische doelstellingen

Ook in Vlaanderen vereist het potentieel disruptieve karakter van ontwikkelingen in AI een centrum dat de belangrijkste componenten van bovenvermelde internationale initiatieven bundelt:

- 1) Een breed gedragen **co-design approach** voor het uittekenen van AI-beleid;
- 2) Stimuleren van **maatschappelijk debat** rond acceptatie van de technologie;
- 3) Het aanleveren van **thought leadership** over zowel maatschappelijk als economisch aanvaardbare ontwikkelingstrajecten voor AI;
- 4) De identificatie en validatie van belangrijke **menselijke factoren** in de ontwikkeling van AI;
- 5) De ontwikkeling van **juridische kaders en richtsnoeren** voor beleidsmakers en bedrijven;

De thema's waarrond deze activiteiten zich zullen ontwikkelen raken aan democratische, ethische en juridische kwesties, en omvatten o.m. algoritmische rechtvaardigheid, algoritmisch bestuur in een publieke sfeer, transparantie en verantwoording van AI, robo-ethiek, AI en tewerkstelling, alsook AI in de domeinen van Smart Government, Smart Health & Lifestyle, Cyberveiligheid, slimme mobiliteit, energie, food & agro, Smart Education, Smart Cities, Smart Media enzovoort. De activiteiten van het centrum rond deze thema's moeten bijdragen tot:

- De vertaling van algemene ethische principes naar **concrete richtlijnen, aanbevelingen en regels**;
- Het **wegnemen van risico** bij AI-ontwikkeling door bedrijven en innovatoren;
- Het **sturen van bestaande en toekomstige regulatorische en beleidshervormingen** met een impact op AI (bijvoorbeeld de Richtlijn Productaansprakelijkheid, de Richtlijn betreffende Machines, de ePrivacy-richtlijn etc.)
- Het verschaffen van duidelijkheid over de **implicaties van bestaande en nieuwe juridische instrumenten** (zoals de AVG, Verordening Medische Hulpmiddelen, Verordening Vrij verkeer van niet-persoonsgebonden gegevens enzovoort)
- Het **creëren van ruimte voor experiment** rond bijvoorbeeld "ethische validatie" en "regulatory sandboxing"
- Het verhogen van het **maatschappelijk bewustzijn**, om het draagvlak te vergroten

Echter, gezien de hoogstaande, interdisciplinaire onderzoeksactiviteit inzake maatschappelijke aspecten van digitale innovatie die in Vlaanderen al aanwezig is, het **niet wenselijk om een nieuw, op zichzelf staand onderzoeksinstituut** op te richten, maar eerder om via een **centraal gecoördineerd, door het hele Vlaamse landschap gedragen kenniscentrum**, de aanwezige expertise te clusteren. Daarbij voert het centrum niet zelf onderzoek uit, maar legt het zich toe op de vertaling van onderzoeksresultaten naar **bruikbare handgrepen voor beleid, bedrijfsleven en het brede publiek**. Dit gebeurt per definitie **inter- en transdisciplinair**, dus door

de integratie van verschillende disciplines binnen het centrum enerzijds, én nauwe samenwerking met stakeholders uit de industrie, administratie, regulatoren en middenveld anderzijds. Een adviesgroep met vertegenwoordigers uit deze geledingen, de aanstelling van een aantal tijdelijke *fellows* en het betrekken van specifieke partijen rond bepaalde onderwerpen moet deze praktijkgerichte focus versterken. Op die manier moet het kenniscentrum een **stabiele basis krijgen, maar toch flexibel kunnen inspelen** op de maatschappelijke vragen die rond AI ontstaan. Op die manier moet het centrum zowel nationaal als internationaal een zichtbare referentie worden.

Voorgestelde actie

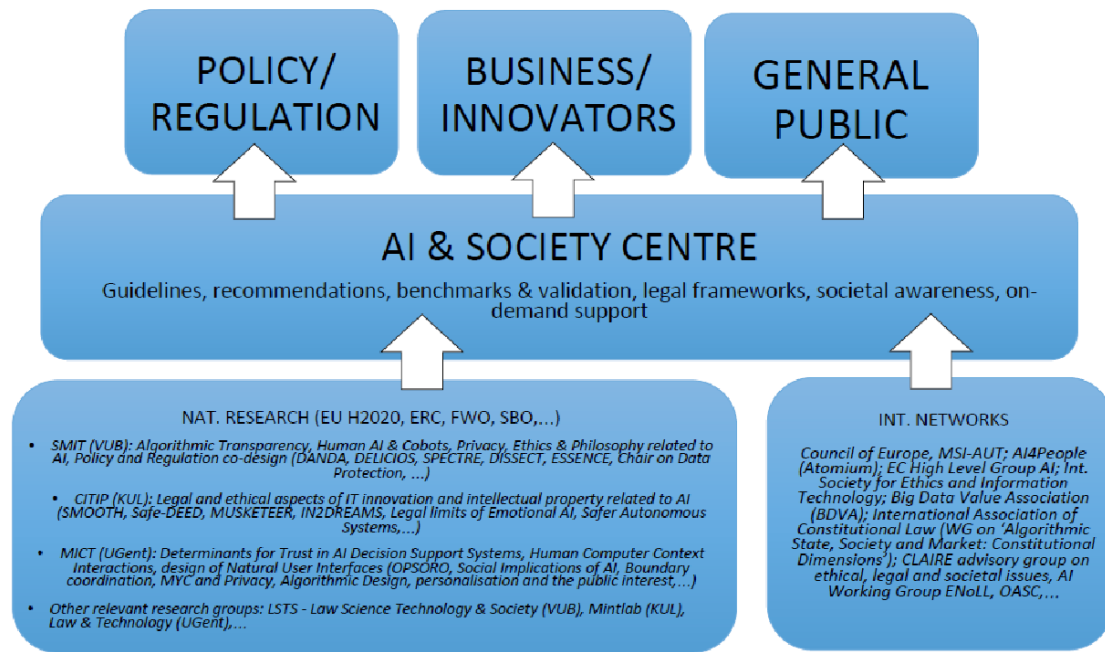
Om deze strategische doelstellingen te verwezenlijken, stellen verschillende Vlaamse onderzoeksinstituten de oprichting voor van een **gemeenschappelijk Kenniscentrum Data & Maatschappij/Data & Society** dat expertise omtrent de maatschappelijke impact van AI (op de voornoemde democratische, ethische en juridische dimensies) zal opbouwen, integreren en laten doorstromen naar de diverse belanghebbenden in Vlaanderen. Dit Kenniscentrum zal een belangrijke monitoring- en validatiefunctie vervullen en – zowel pro-actief als op verzoek – onafhankelijk advies verstrekken aan actoren uit de publieke en private sector, alsook initiatieven ontplooiën gericht op het verhogen van het publieke bewustzijn.

Activiteiten

- **Ondersteunen en opvolgen** van AI innovatie in Vlaanderen door de opbouw en verspreiding van kennis omtrent de maatschappelijke impact van AI (met aandacht voor de democratische, ethische en juridische dimensies);
- Formuleren van **aanbevelingen** voor een robuust regelgevingskader dat verantwoorde innovatie ('responsible innovation') ondersteunt;
- Ontwikkelen van **praktische richtsnoeren en validatiemogelijkheden** voor Vlaamse bedrijven bij het implementeren van AI toepassingen;
- Stimuleren van een **breed interdisciplinair debat** in Vlaanderen over de kansen en risico's van AI voor de samenleving;
- **Monitoren en benchmarken** van binnen- en buitenlandse beleidsinitiatieven en AI-activiteiten met oog op maximale afstemming van Vlaamse acties;¹
- Participatief ontwikkelen van een **Vlaamse visie** die weegt op de Europese agenda.²

¹ Zoals o.m. de Asilomar AI principes van 2017 (<https://futureoflife.org/ai-principles/?cn-reloaded=1>); de [Montreal Declaration for Responsible AI](#); de ethische principes in de [Statement on Artificial Intelligence, Robotics and 'Autonomous' Systems](#) van de EGE (European Group on Ethics in Science and New Technologies) van maart 2018; IEEE's [Global Initiative on Ethics of Autonomous and Intelligent Systems](#), [Partnership on AI](#); AI4People's [Ethical Framework for a Good AI Society: Opportunities, Risks, Principles, and Recommendations](#), zoals voorgesteld in het Europees Parlement op 6 november 2018, [AI Now Report 2018](#), enz.

² Zie bvb. Europese Commissie, Mededeling 'Een gecoördineerd plan over Kunstmatige Intelligentie', COM(2018) 795 final, 7 december 2018; en Mededeling Kunstmatige intelligentie voor Europa, COM(2018) 237 final, 25 april 2018; EU High Level Expert Group on AI, Draft ethics guidelines for trustworthy artificial intelligence, 18 december 2018; 'The age of artificial intelligence – towards a European Strategy for Human-Centric Machines', nota van het European Political Strategy Center, maart 2018; Raad van Europa (PA), [Aanbeveling 2102 \(2017\)](#) over Technologische convergentie, artificiële intelligentie en mensenrechten, 28 april 2017.

Figuur 1: illustratie van hoe het Kenniscentrum Data & Maatschappij/Data & Society voor zijn activiteiten zal putten uit kennis ontwikkeld in Vlaamse onderzoeksgroepen en internationale netwerken om deze efficiënter te laten doorstromen naar diverse belanghebbenden in Vlaanderen

Doelgroepen en instrumenten

Het Kenniscentrum zal ten dienste staan van verschillende belangrijke clusters van belanghebbenden in Vlaanderen. Deze hebben elk hun eigen noden, die we identificeerden op basis van een scan van buitenlandse, vergelijkbare initiatieven³ enerzijds, en een eerste verkennende informatieronde bij de voorbereiding van het programma anderzijds. Mechanismen voor het capteren van meer concrete noden omvatten o.m. interactieve dialoog met betrokkenen doorheen de activiteiten van het Kenniscentrum en de oprichting van een adviesgroep met vertegenwoordigers van relevante belanghebbenden. In functie van deze noden, wordt ook een aangepaste dienstverlening met specifieke KPI's gedefinieerd voor de verschillende doelgroepen:

Doelgroep	Geïdentificeerde nood	Concrete output 2019
Overheden en regulatoren (wetgevers, administraties, adviescommissies, regulerende instanties...)	Nood aan ondersteuning bij empirisch onderbouwde beleidsvorming omtrent AI en het vergroten van rechtszekerheid voor de industrie	<ul style="list-style-type: none"> - 2 agenda-setting White Papers (1 visienota en 1 policy white paper) + beleidsvoorbereidende memo's op vraag - 1 thema wordt uitgewerkt in een policy lab volgens co-design principes - Set juridische richtlijnen met betrekking tot dit gekozen thema + ad hoc advies over juridische vereisten
Bedrijven en andere 'innovatoren' (kennisinstuties, non-profit...)	Nood aan omkadering, training en toetsing bij implementatie van AI toepassingen op het vlak van sociaal-juridisch-ethische implicaties	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling van een instrument voor de ethische/menselijke validatie van AI-oplossingen - 1 benchmark over AI-initiatieven - Service toolkit voor verantwoordelijke AI

³ Zie bvb. het [Centre for Data Ethics and Innovation](#) in het Verenigd Koninkrijk; [AI Now Institute](#) en [Data & Society Institute](#) in New York;

Burgers en maatschappelijk middenveld	Nood aan correcte duiding bij de maatschappelijke impact van het gebruik van AI in publieke en private dienstverlening en heldere informatie over consumenten- en burgerrechten in een AI-gestuurde samenleving.	<ul style="list-style-type: none"> - 1 publiek evenement, bijdrage aan 1 publieke campagne, aanwezigheid op minstens 3 events - Ondersteunen van journalistieke verslaggeving omtrent AI - Opvolgen en signaleren van activiteiten rond AI in binnen- en buitenland (mediarepresentatie AI)
AI-onderzoeksprogramma	Nood aan input over maatschappelijke, economische, juridische en ethische aandachtspunten bij het ontwikkelen van AI-gedreven technologieën	<ul style="list-style-type: none"> - Briefing op basis van de door het Kenniscentrum verzamelde expertise, toegespitst op de concrete speerpunten van het onderzoeksprogramma.
Horizontale acties (gericht op verschillende doelgroepen)		<ul style="list-style-type: none"> - Bijdragen aan een AI-portaal en nieuwsbrief, met relevante informatie over maatschappelijke aspecten van AI - Organisatie van een serie workshops voor beleids- en bedrijfsactoren - Opstellen van ethische richtlijnen (algemeen en sectorieel)

Organisatie

Het Kenniscentrum zal vraaggedreven, multidisciplinair en onafhankelijk opereren. Het bestaat uit drie lagen:

- Een **team van vaste medewerkers** (met verschillende profielen) die gedetacheerd worden vanuit drie bestaande onderzoeksgroepen (aan drie Vlaamse universiteiten) met bewezen expertise op het gebied van 1° maatschappelijk-juridische-ethische implicaties van nieuwe technologieën, en 2° de vertaalslag van academisch onderzoek naar concrete, hands-on instrumenten voor beleidsmakers, industrie en het middenveld, én met daarenboven een ruime ervaring in intensieve onderlinge samenwerking (in het kader van iMinds en diverse SBOs) (kerngroepen – zie onder);
- Een **adviesgroep** met vertegenwoordigers van kennisinstellingen, beleidsmakers, regulatoren, bedrijven(koepels), ziekenhuizen, middenveld, met als taak het verzekeren van een permanente dialoog tussen het Kenniscentrum en de belanghebbenden, en het identificeren van de prioriteiten in de activiteiten van het Kenniscentrum.
- Een team van nationale en internationale **'fellows'** die tijdelijk, in functie van ad hoc-noden, toegevoegd worden aan het vaste team (eveneens via detachering vanuit geaffilieerde onderzoeksgroepen en/of buitenlandse experts). Dit zijn bijvoorbeeld domeinspecialisten (bvb. Health, Industry 4.0), die specifieke bijdragen leveren tot bijvoorbeeld Visiepapers, Whitepapers etc. De stuurgroep bepaalt de aanstelling en opdracht van deze experts. Een budget voor hun activiteit wordt voorzien bij de twee Brusselse groepen, die eveneens toegang tot lokalen en faciliteiten zullen verschaffen aan de externe experts.

Het team van vaste medewerkers staat in voor de dagdagelijkse activiteiten, maar kan steunen op de bestaande expertise en internationale netwerken van de drie kerngroepen, die zich ertoe verbinden de

nodige omkadering te bieden voor een maximale kruisbestuiving tussen de toegepaste, hands-on activiteiten van het Kenniscentrum, enerzijds, en de lopende onderzoeksactiviteiten binnen de kerngroepen, anderzijds.

Het team zal niet enkel Vlaamse maar ook wereldwijde uitstraling hebben en, zowel organisatorisch als naar locatie, in dichte samenhang opereren met de relevante kennisinstellingen en bedrijvenclusters, regionale en Europese beleidsmakers en innovatienetwerken.

Werkplan 2019

WP1: Visie-ontwikkeling en -onderbouwing

Doel

Dit WP heeft als eerste doel het maatschappelijk, politiek, juridisch, ethisch en economisch debat rond AI nauwgezet te monitoren, en een duidelijk centraal aanspreekpunt in Vlaanderen rond AI te creëren. Op basis hiervan ontwikkelt dit WP vervolgens visie-instrumenten, die een duurzame toekomstvisie voor Vlaanderen mogelijk maken. De visieontwikkeling en de definitie van instrumenten daartoe worden in de praktijk ingezet in WP2 naar beleidsmakers en bedrijven/innovatoren. Ze zullen echter ook in WP3 ingezet worden om te wegen op het bredere publieke debat met burgers en middenveld.

T1.1. Benchmarking van buitenlandse en binnenlandse AI-initiatieven

Activiteiten

- benchmarking van de evolutie van AI-impact in binnen- en buitenland;
- state-of-the-art ten aanzien van de ervaring met, en de attitudes en vragen ten aanzien van AI;
- in kaart brengen van *best practices* met betrekking tot tools voor het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen gerelateerd met AI, bvb. rond bescherming van de fysieke en mentale integriteit, veiligheidsaspecten, risicominimalisatie, problematieken van toewijzing van verantwoordelijkheid, nieuwe regulatorische modellen, uitlegbaarheid en transparantie van AI-toepassingen;
- centraliseren van deze informatie en onderbouw om duiding te kunnen geven bij de implicaties voor Vlaanderen.

Betrokken partners: ALLE

Timing: M1-M7

Output:

- D1.2 – Eerste benchmarkrapport (M5)
- D1.3 – Eerste rapport over ervaring met, en de attitudes en vragen ten aanzien van AI (M7)
- Bijdragen aan het AI-portaal (doorlopend)

T1.2 Visie-ontwikkeling

Activiteiten

- Op beleidsniveau: ontwikkeling van expertise en leiderschap: duidelijke 'gedachtenvorming' rond en visie op sociaal-ethisch-juridische aspecten;
- Op beleidsniveau: identificeren van uitdagingen voor bestaande rechtskaders en voorbereiding wetgevende initiatieven;
- Op bedrijfsniveau: identificeren van opportuniteiten voor een verantwoorde AI test-omgeving en voorbereiding van het juridisch kader;
- Vertalen van internationale best practices in instrumenten naar Vlaamse context

Betrokken partners: ALLE

Timing: M4-7

Output:

- D1.1 - Eerste visiepaper rond AI in Vlaanderen (M4)

WP2: Aanbevelingen, richtlijnen en toepassingskaders

Doel

Dit werkpakket neemt de informatie en tools in kaart gebracht in WP1 als uitgangspunt om deze te vertalen naar concrete handgrepen voor verschillende specifieke doelgroepen. Dit behelst een set praktische beleidsaanbevelingen, rechtskaders, richtlijnen voor risicominimalisatie bij AI-innovatie en ethische codes, alsook de ontwikkeling van een algemeen inzetbaar kader voor ethische validatie van AI-implementaties. De in dit WP ontwikkelde inzichten en hun vertaling naar materialen en instrumenten, zullen door WP3 aan de verschillende doelgroepen worden gedissemineerd.

T2.1 Beleidsaanbevelingen naar overheden

Activiteiten

- Ontwikkeling van transparante beleidslijnen, specifiek voor collaboratieve AI en integratie van dataplatformen;
- Formuleren van beleidsondersteunende aanbevelingen in verband met, onder andere, 'AI-bias', 'explainable AI', algoritmische transparantie, verantwoordelijkheid, die steunen op een continue opvolging van ervaring met en attitudes en vragen tav AI bij zowel burger als industrie;

Betrokken partners: SMIT/CITIP

Timing: M3-7

Output:

- D2.4 – Eerste White Paper Beleidsaanbevelingen (M7)

T2.2. Rechtskaders voor overheden en bedrijven

Activiteiten

- Vertaling van de in T2.1 ontwikkelde beleidslijnen naar duidelijke rechtskaders, hetzij via introductie nieuwe regels, hetzij door aanpassing van bestaande;
- Helpen prioriteren van de beleidsagenda's op verschillende niveaus (aanduiden van relevante bevoegdheidsniveaus) en aligneren met Europa / buitenland (verzekeren van compatibiliteit van nationale wetgeving met Europese standaarden);
- Bundelen, analyseren en vertalen van inzichten omtrent verantwoorde, transparante en gebruiksvriendelijke implementatie van AI in nauwe samenwerking met relevante bestaande ethische comités, en uitwerken van validatiesystemen om ethische, maatschappelijke en gebruiksvriendelijke dimensies van AI te toetsen

Betrokken partners: SMIT/CITIP

Timing: M4-7

Output:

- D2.1 - Set juridische richtlijnen en handleidingen voor overheden en bedrijven (M5 en updates)

T2.3 Ethische codes en implementatie bij bedrijven

Activiteiten

- Ontwikkelen van ethische codes en richtlijnen – algemeen en sectoraal – over de omgang met AI en datatechnologie in publieke en private dienstverlening;
- Ontwikkelen van methodes voor de implementatie van ethische omgang met AI in hun MVO-gedragscodes in de bedrijfsprocessen.

Betrokken partners: SMIT/CITIP

Timing: M5-7

Output:

- D2.2 - Raamwerk voor ethische validatie van AI (M6)

WP3: Sensibilisering en activering van stakeholders

Doel

Dit werkpakket heeft een dubbele doelstelling. Aan de ene kant brengt het de visies op AI en de ontwikkelde instrumenten en documentatie op een gestructureerde manier en multikanaals over naar de geïdentificeerde doelgroepen -beleidsmakers, regulatoren, bedrijven, middenveld en breed publiek. Aan de andere kant stimuleert het via gerichte activiteiten en publicaties ook het politieke, juridische en maatschappelijke debat over AI. Deze twee activiteiten moeten het draagvlak voor en vertrouwen in AI-implementatie vergroten bij beleid, bedrijfswereld en burger, maar tegelijk ook het bewustzijn over (positieve en negatieve) ethische, economische, juridische en sociale aspecten van AI verhogen. Om dit te verwezenlijken, definieert een eerste taak een algemene communicatiestrategie, waarbij de doelgroepen nader worden gedefinieerd en communicatieinstrumenten worden geselecteerd en geïmplementeerd in functie van die doelgroepen. Vervolgens ontwikkelen drie volgende taken specifieke acties naar respectievelijk beleid, bedrijven en burgers.

T3.1. Algemene communicatiestrategie en -instrumenten

Activiteiten

- Ontwikkelen en updaten van communicatiestrategie: doelgroepen, instrumenten, timing, aflijning met inhoudelijke oplevering andere WPs
- Implementatie van horizontale instrumenten: portaal, social media, newsletter;
- Ontwikkelen van een uniek loket voor informatie en duiding omtrent het gebruik van AI.

Betrokken partners: ALLE

Timing: 1-7

Output:

- Internetportaal en nieuwsbrief (M3)
- Eerste publiek evenement (M6)

T3.2 Sensibilisering en activering naar beleid en bedrijven

Activiteiten

- Stimuleren van ethische en beleidsdebatten met diverse belanghebbenden;
- faciliteren van samenwerking tussen regulatoren met relevante bevoegdheden (gegevensbescherming, communicatie, mededinging, consumenten...)
- Begeleiden van bedrijven bij het concretiseren van ethische omgang met AI in hun MVO-gedragscodes

Betrokken partners: SMIT/CITIP

Timing: M3-7

Output:

- Policy co-design workshops rond een specifiek thema (vanaf M5)
- Workshops rond MVO-gedragscodes voor bedrijven (vanaf M5)
- Gerichte bijdragen aan portaal, nieuwsbrief (doorlopend)

T3.3. Sensibilisering en activering naar het brede publiek

Activiteiten

- Bijdrage aan campagnes ter verhoging van maatschappelijk bewustzijn omtrent opportuniteiten en risico's van AI;
- Opvolgen van, en reageren op, (mis)representatie van AI in de media.

Betrokken partners: ALLE

Timing: M3-7

Output:

- Vertaling van ethische richtlijnen naar het brede publiek: eerste campagne via meerdere kanalen (portaal, nieuwsbrief, social media) (portaal, nieuwsbrief, social media) (vanaf M6)
- Interactie met generalistische media rond AI (doorlopend)

WP4: Management

Doel

Dit werkpakket omvat de initiële opzet, het algemene management en de performantiemonitoring van het Kenniscentrum, de implementatie van coördinatie- en rapportagetools, de interactie met de financierende overheid en de stuurgroep (bestaande uit vertegenwoordigers van de drie ondersteunende onderzoekscentra en de overheid), in het licht van maximale flexibiliteit en praktische doelgerichtheid van de activiteiten, het opzetten van een Adviesgroep met vertegenwoordigers van onderzoeksinstituten, overheid, bedrijfsleven en middenveld, die de verschillende acties mee kan aansturen. Daarnaast verzorgt dit Werkpakket ook de liaison met het bredere AI-onderzoeksprogramma; concreet wordt een zesmaandelijks briefing georganiseerd, waarbij de inzichten inzake maatschappelijke, economische, juridische en ethische aandachtspunten bij de ontwikkeling van AI-toepassingen worden gedeeld met de onderzoekspartners in het programma, zodat zij deze kunnen meenemen, en vertrekt het Kenniscentrum deze partners daarnaast duiding bij ad hoc vragen.

WP4.1. Coördinatie Kenniscentrum

Activiteiten

- Projectplanning, -monitoring en -rapportage

- Opzet van een managementstructuur: plenaire meetings, steerco meetings, overleg binnen werkpakketten
- Contacten met financierende overheid
- Zesmaandelijke briefings voor de partners in het AI-onderzoeksprogramma

Output:

- D4.1: Eerste briefing AI-onderzoeksprogramma (M5)

WP4.2 Interne platformen en tools

Activiteiten

- Implementatie van platformen en tools voor interne communicatie en samenwerking tussen de partners

WP4.3 Stuurgroep

Activiteiten

- Instellen van de Stuurgroep, organiseren van feedbacksessies
- Aligneren van activiteitenprogramma met de Stuurgroep

Betrokken partners: SMIT

Timing: M1-7

Timing

		2019							
		M1	M2	M3	M4	M5	M6	M7	
WP1 - Visie-ontwikkeling en -onderbouwing									
T1.1	Monitoring van buitenlandse en binnenlandse AI-initiatieven					D1.2			D1.3
T1.2	Visie-ontwikkeling	D1.1							
WP2 - Aanbevelingen, richtlijnen en toepassingskaders									
T2.1	Beleidsaanbevelingen naar overheden								D.2.4
T2.2	Rechtskaders voor overheden en bedrijven						D2.1		
T2.3	Ethische codes en implementatie bij bedrijven						D2.2		
WP3 - Sensibilisering en activering van stakeholders									
T3.1	Algemene communicatiestrategie en -instrumenten				Instrumenten		Event 1		
T3.2	Sensibilisering en activering naar beleid en bedrijven							Workshops	
T3.3	Sensibilisering en activering naar brede publiek								Campagne
WP4 - Management									
T4.1	Coördinatie Kenniscentrum & aflijning met AI-programma						D4.1		
T4.2	Interen platformen en tools								
T4.3	Stuurgroep								
		Deadline							
		Start van doorlopende activiteit							

Resources

Ondersteunende kerngroepen

Zoals hierboven vermeld, vereist de oprichting van een Kenniscentrum Data & Maatschappij/Data & Society de input van een aantal **interdisciplinaire kerngroepen** vanuit verschillende Vlaamse universiteiten, die in staat zijn om AI **neutraal, divers en vanuit breed maatschappelijk standpunt** te benaderen en die

daarenboven een sterke track record hebben in **kennistransfer naar overheden en bedrijven**, waarbij samen met deze spelers nagedacht wordt over de concrete vertaling van onderzoek naar hanteerbare kaders, richtlijnen en handleidingen. Drie Vlaamse onderzoeksgroepen met dit profiel nemen deel aan dit project:

- **imec-VUB-SMIT:** Deze onderzoeksgroep is sinds 1990 actief rond beleids-, gebruikers- en zakelijke aspecten van digitale innovatie. In 2004 werd SMIT deel van IBBT (vervolgens iMinds en imec) en bouwde aldus een zeer sterke track record uit inzake interdisciplinair, toegepast onderzoek. Daarnaast ontplooidde het centrum in de voorbije jaren een aantal toonaangevende onderzoeksvaloriserende programma's op het gebied van digitale innovatie zoals Mediawijs, City of Things, Smart Flanders, de Brussels Media Hub, Brussels Smart Zones, de Databuzz en Homo Roboticus. SMIT richtte ook verscheidende internationale netwerkorganisaties met hoge impact op en geeft deze onderdak en ondersteuning, zoals de European Network of Living Labs (EnoLL), de Big Data Value Association (BDVA), Open and Agile Smart Cities (OASC) en de Creative Ring. Vandaag telt het centrum meer dan 90 FTE, en heeft het een portfolio van meer dan 60 projecten, waarmee het een van de grootste sociaal-wetenschappelijke centra rond digitale innovatie in Europa is. Sinds meerdere jaren bestaat binnen SMIT een team dat gespecialiseerd is in ethische aspecten van AI en algoritmische transparantie. Het ontwikkelde hierrond verschillende analysetools en startte recent ook een leerstoel over "Data privacy on the ground".
- **KU Leuven CiTiP:** het Centre for IT & IP Law aan de rechtsfaculteit van de KU Leuven is ontstaan uit de fusie tussen het Interdisciplinair Centrum voor Recht & ICT (ICRI) en het Centrum voor Intellectuele Rechten (CIR). ICRI was één van de oprichtende groepen van het IBBT (vervolgens iMinds). Vandaag participeert CiTiP in de imec onderzoeksgroep security & privacy, en is het lid van het Leuven Center on ICT (LICT) en Leuven.ai. CiTiP heeft meer dan 30 jaar ervaring in onderzoek naar juridisch-ethische aspecten van nieuwe informatie- en communicatietechnologieën, privacy en security, intellectuele eigendom, en biotechnologie, in zowel de publieke als private sector. CiTiP telt momenteel een 40 FTE onderzoekers betrokken bij interdisciplinaire projecten gefinancierd via o.m. H2020, Marie Curie, FWO, ICON en bilaterale contracten. CiTiP heeft een sterke track record in, en betrokkenheid bij, de voorbereiding van nieuwe wetgeving en beleidsmaatregelen op nationaal en EU niveau (wetgeving rond gegevensbescherming, digitale handtekening, hergebruik overheidsinformatie, media- en telecommunicatie, enz.). CiTiP medewerkers treden regelmatig op als expert voor de Raad van Europa, Europese Unie, en nationale en regionale overheden in binnen- en buitenland, en zetelen in diverse ethische raden (o.m. het Vlaams Ethisch en Strategisch Adviescomité, KU Leuven dual use comité). Relevante netwerken m.b.t. AI omvatten AI4People; EU HLEG AI; EU expert group on liability and new technologies; CLAIRE Informal Advisory Group on Ethics, Legal, Social Issues; Committee of experts on Internet Intermediaries (MSI-NET) van de Raad van Europa; Digital Minds for Belgium; IACL Research Group on Algorithmic State, Society and Market – Constitutional Dimensions; Big Data Value Association, enz.
- **imec-UGent-MICT:** Deze interdisciplinaire onderzoeksgroep rond Media, Innovatie en Communicatie aan de Ugent heeft een sterke focus op digitale innovatieprocessen, en de integratie van mens en maatschappij in die processen. MICT telt op dit moment iets meer dan 45 FTE. De groep heeft specifieke teams die zich concentreren op de monitoring van tendensen inzake de introductie van digitale processen en diensten (Digimeter, PSAP), rond de modellering van Trust en Experience in AI, en rond de ontwikkeling van AI-interfaces.

Naast deze kerngroepen, die de stabiele basis van het Kenniscentrum vormen, doen we op basis van de specifieke vraag beroep op een aantal geaffilieerde onderzoeksgroepen. Dit zijn o.a. LSTS-Law Science Technology & Society (VUB), Mintlab (KULeuven), Recht & Technologie (Ugent),...

Budget 2019

Het consortium vraagt via dit voorstel om een opstartsubsidie van 499.590 EUR voor 2019, teneinde het kenniscentrum op te zetten en in een eerste fase al visie-ontwikkeling, diverse vertaalinstrumenten en een ambitieuze communicatiestrategie op te leveren.

- **Kerncentrum Brussel**
 - *Centrale coördinatie: SMIT, VUB*
 - 6PM Algemene leiding (management, inhoudelijke sturing en bijdrage aan visie-ontwikkeling, hoogwaardig internationaal profiel)
 - 3PM Helpdesk en administratie (inkomende vragen van bedrijven, administraties, projecten etc.)
 - Werkingskosten (evenement, workshops, website, communicatiematerialen)
 - *Inhoudelijk: SMIT, VUB*
 - 6PM Senior voor Lab Beleid, Ethiek (organisatie beleids- en bedrijfsworkshops & -tests, opzetten ethische raamwerken)
 - 6PM ondersteuning Lab Beleid en Validatie
 - 3PM ondersteuning Ethische aspecten (kaders, benchmarking, documentvoorbereiding)
 - *Inhoudelijk: CITIP, KUL campus Brussels*
 - 6PM senior Juridische en Ethische aspecten (contractuele sjablonen, richtlijnen, ethische kaders)
 - 6PM juridische ondersteuning (juridische en contractuele sjablonen)
 - 3PM ethische ondersteuning (ethische raamwerken, benchmarking, documentvoorbereiding)
- **Additionele expertise**
 - *Inhoudelijk: MICT, UGent*
 - 6PM senior benchmarking (bewustzijn, attitudes tegenover en ervaring met AI)
 - Additionele werkingkosten voor aanvullen van monitoringsinstrumenten
 - *Externe experts*
 - Budget voor nationale en internationale verblijven en samenwerking, bijvoorbeeld aantrekken van internationaal gerenommeerde experts als fellows voor kortlopende bijdrage aan visie-ontwikkeling, invited speakers op workshops en events etc. SMIT en CITIP treden op als gastheer en voorzien toegang tot lokalen en faciliteiten.

Dit resulteert in onderstaand begroot budget voor 2019:

	Personeel							Werking		Totaal Direct	Indirect 17%	Totaal
	Coordinator		Senior		Support		Tot. Pers.	Alg./Comm.	Ext. Experten			
	PM	Kost	PM	Kost	PM	Kost						
SMIT	6	48000	6	48000	12	72000	168000	18000	35000	221000	37570	258570
CITIP	0	0	6	48000	9	54000	102000	3000	35000	140000	23800	163800
MICT	0	0	6	48000	0	0	48000	18000		66000	11220	77220
		48000		144000		126000	318000	39000	70000	427000	72590	499590

Annex I beschrijft hoe de activiteiten en instrumenten van het Kenniscentrum vanaf 2020 volledig kunnen worden ontpleoid, met een jaarbudget van 749.970 EUR.

Evaluatie en KPI's

Zoals het werkplan hierboven aangeeft, zal het Kenniscentrum een brede waaier aan outputs genereren. Dit omvat "klassieke" deliverables zoals de visienota en white paper, maar ook meer praktische documenten zoals richtlijnen en handleidingen, alsook korte, zeer frequente contributies zoals FAQs, toelichtingen op het portaal, informatieverstopping aan media etc. Het Kenniscentrum zal een aantal KPI's genereren om zijn werking te evalueren, onder meer gebaseerd op:

- Productie van adviezen en rapporten;
- Bijdragen tot het publieke debat (uitnodigingen om te spreken, interviews in media...)
- Nieuwsbrieven, blogposts, sociale media (aantal, bereik, reactiviteit)
- Gevalideerde externe AI-plannen en implementaties;
- Workshops en evenementen (aantal acties, aantal deelnemers, tevredenheidsgraad)
- Maatschappelijke impact en aanwezigheid in het publieke debat;
- Bereik en interacties met maatschappelijke actoren i.v.m. AI (onderzoekers, beleidsmakers, bedrijven, non-profit, enz...);
- Mate en kwaliteit van inter- en transdisciplinaire samenwerking;
- Internationale erkenning.

Annex I: projectie typefunding vanaf 2020 en volledige ontplooiing

Zoals hierboven is aangegeven, is het de bedoeling het Kenniscentrum in 2019 op te starten en een reeks eerste visiedocumenten, tools en richtlijnen op te leveren, alsook een ambitieuze communicatiestrategie te implementeren. Vanaf 2020 is het de bedoeling met een recurrente financiering, begroot op 749.970 EUR per kalenderjaar, de activiteiten en instrumenten van het Kenniscentrum volledig uit te rollen. In deze Annex geven we het type-werkplan en budget mee voor 2020 (i.e. M8-M19 van de werking van het Centrum), coherent aansluitend op de al in 2019 uitgevoerde activiteiten.

Vanaf 2020 kunnen additionele, recurrente outputs worden ingeschreven voor de verschillende doelgroepen hierboven beschreven:

- Visiepaper (in 2020: D1.4)
- Benchmark (in 2020: D1.5)
- Attituderapport (in 2020: D1.6)
- Policy White Paper (in 2020: D2.7)
- Richtlijnen voor innovatieprojecten (in 2020: D2.3)
- Ethische richtlijnen: algemeen (D2.5) en sectoraal (in 2020: D2.6)
- Rapport over eerste toepassingen van het raamwerk voor ethische validatie (in 2020: D2.8)
- Halfjaarlijkse briefings AI-onderzoeksprogramma (in 2020: D4.2, D4.3)
- Doorlopende bijdragen: bvb. D2.1, policy design workshops, workshops met bedrijven, bijdragen aan portaal

Voorzien werkplan 2020 (M8-M19)

WP1: Visie-ontwikkeling en -onderbouwing

Doel

Dit WP heeft als eerste doel het maatschappelijk, politiek, juridisch, ethisch en economisch debat rond AI nauwgezet te monitoren, en een duidelijk centraal aanspreekpunt in Vlaanderen rond AI te creëren. Op basis hiervan ontwikkelt dit WP vervolgens visie-instrumenten, die een duurzame toekomstvisie voor Vlaanderen mogelijk maken. De visieontwikkeling en de definitie van instrumenten daartoe worden in de praktijk ingezet in WP2 naar beleidsmakers en bedrijven/innovatoren. Ze zullen echter ook in WP3 ingezet worden om te wegen op het bredere publieke debat met burgers en middenveld.

T1.1. Benchmark van buitenlandse en binnenlandse AI-initiatieven

Activiteiten

- Benchmark van de evolutie van AI-impact in binnen- en buitenland;
- State-of-the-art ten aanzien van de ervaring met, en de attitudes en vragen ten aanzien van AI;
- in kaart brengen van *best practices* met betrekking tot tools voor het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen gerelateerd met AI, bvb. rond bescherming van de fysieke en mentale integriteit, veiligheidsaspecten, risicominimalisatie, problematieken van toewijzing van verantwoordelijkheid, nieuwe regulatorische modellen, uitlegbaarheid en transparantie van AI-toepassingen;
- centraliseren van deze informatie en onderbouw om duiding te kunnen geven bij de implicaties voor Vlaanderen.

Betrokken partners: ALLE

Timing: M8-M18

Output:

- D1.5 – Tweede benchmarkrapport (M16)
- D1.6 – Tweede rapport over ervaring met, en de attitudes en vragen ten aanzien van AI (M18)
- Bijdragen aan het AI-portaal (doorlopend)

T1.2 Visie-ontwikkeling

Activiteiten

- Op beleidsniveau: ontwikkeling van expertise en leiderschap: duidelijke 'gedachtenvorming' rond en visie op sociaal-ethisch-juridische aspecten;
- Op beleidsniveau: identificeren van uitdagingen voor bestaande rechtskaders en voorbereiding wetgevende initiatieven;
- Op bedrijfsniveau: identificeren van opportuniteiten voor een verantwoorde AI test-omgeving en voorbereiding van het juridisch kader;
- Vertalen van internationale best practices in instrumenten naar Vlaamse context

Betrokken partners: ALLE

Timing: M8-15

Output:

- D1.4 – Tweede visiepaper rond AI in Vlaanderen (M14)

WP2: Aanbevelingen, richtlijnen en toepassingskaders

Doel

Dit werkpakket neemt de informatie en tools in kaart gebracht in WP1 als uitgangspunt om deze te vertalen naar concrete handgrepen voor verschillende specifieke doelgroepen. Dit behelst een set praktische beleidsaanbevelingen, rechtskaders, richtlijnen voor risicominimalisatie bij AI-innovatie en ethische codes, alsook de ontwikkeling van een algemeen inzetbaar raamwerk voor ethische validatie van AI-implementaties. De in dit WP ontwikkelde inzichten en hun vertaling naar materialen en instrumenten, zullen door WP3 aan de verschillende doelgroepen worden gedissemineerd.

T2.1 Beleidsaanbevelingen naar overheden

Activiteiten

- Ontwikkeling van transparante beleidslijnen, specifiek voor collaboratieve AI en integratie van dataplatformen;
- Formuleren van beleidsondersteunende aanbevelingen in verband met, onder andere, 'AI-bias', 'explainable AI', algoritmische transparantie, verantwoordelijkheid, die steunen op een continue monitoring van ervaring met en attitudes en vragen tav AI bij zowel burger als industrie;

Betrokken partners: SMIT/CITIP

Timing: M8-16

Output:

- D2.7 – Tweede White Paper Beleidsaanbevelingen (M16)

T2.2. Rechtskaders voor overheden en bedrijven

Activiteiten

- Vertaling van de in T2.1 ontwikkelde beleidslijnen naar duidelijke rechtskaders, hetzij via introductie nieuwe regels, hetzij door aanpassing van bestaande;
- Helpen prioriteren van de beleidsagenda's op verschillende niveaus (aanduiden van relevante bevoegdheidsniveaus) en aligneren met Europa / buitenland (verzekeren van compatibiliteit van nationale wetgeving met Europese standaarden);
- Bundelen, analyseren en vertalen van inzichten omtrent verantwoorde, transparante en gebruiksvriendelijke implementatie van AI in nauwe samenwerking met relevante bestaande ethische comités, en uitwerken van validatiesystemen om ethische, maatschappelijke en gebruiksvriendelijke dimensies van AI te toetsen

Betrokken partners: SMIT/CITIP

Timing: M8-17

Output:

- D2.1 - Set juridische richtlijnen en handleidingen voor overheden en bedrijven (loopt door uit 2019)

T2.3 Ethische codes en implementatie bij bedrijven

Activiteiten

- Ontwikkelen van ethische codes en richtlijnen – algemeen en sectoraal – over de omgang met AI en datatechnologie in publieke en private dienstverlening;
- Ontwikkelen van methodes voor de implementatie van ethische omgang met AI in hun MVO-gedragscodes in de bedrijfsprocessen.

Betrokken partners: SMIT/CITIP

Timing: M8-19

Output:

- D2.3 - Richtlijnen voor innovatieprojecten (M9)
- D2.5 - Ethische richtlijnen: algemeen (M12)
- D2.6 – Ethische richtlijnen: sectoraal (M15)
- D2.8 – Ethische validatie: rapport over eerste toepassingen van het raamwerk (M18)

WP3: Sensibilisering en activering van stakeholders

Doel

Dit werkpakket heeft een dubbele doelstelling. Aan de ene kant brengt het de visies op AI en de ontwikkelde instrumenten en documentatie op een gestructureerde manier en multikanaals over naar de geïdentificeerde doelgroepen -beleidsmakers, regulatoren, bedrijven, middenveld en breed publiek. Aan de andere kant stimuleert het via gerichte activiteiten en publicaties ook het politieke, juridische en maatschappelijke debat over AI. Deze twee activiteiten moeten het draagvlak voor en vertrouwen in AI-implementatie vergroten bij beleid, bedrijfswereld en burger, maar tegelijk ook het bewustzijn over (positieve en negatieve) ethische, economische, juridische en sociale aspecten van AI verhogen. Om dit te verwezenlijken, definieert een eerste taak een algemene communicatiestrategie, waarbij de doelgroepen nader worden gedefinieerd en communicatieinstrumenten worden geselecteerd en geïmplementeerd in functie van die doelgroepen. Vervolgens ontwikkelen drie volgende taken specifieke acties naar respectievelijk beleid, bedrijven en burgers.

T3.1. Algemene communicatiestrategie en -instrumenten

Activiteiten

- Ontwikkelen en updaten van communicatiestrategie: doelgroepen, instrumenten, timing, aflijning met inhoudelijke oplevering andere WPs
- Implementatie van horizontale instrumenten: portaal, social media, newsletter;
- Ontwikkelen van een uniek loket voor informatie en duiding omtrent het gebruik van AI.

Betrokken partners: ALLE

Timing: 8-19

Output:

- Tweede publiek evenement (M17)

T3.2 Sensibilisering en activering naar beleid en bedrijven

Activiteiten

- Stimuleren van ethische en beleidsdebatten met diverse belanghebbenden;
- faciliteren van samenwerking tussen regulatoren met relevante bevoegdheden (gegevensbescherming, communicatie, mededinging, consumenten...)

- Begeleiden van bedrijven bij het concretiseren van ethische omgang met AI in hun MVO-gedragscodes

Betrokken partners: SMIT/CITIP

Timing: M8-19

Output:

- Policy co-design workshops rond een specifiek thema (loopt door uit 2019)
- Workshops rond MVO-gedragscodes voor bedrijven (loopt door uit 2019)
- Gerichte bijdragen aan portaal, nieuwsbrief (doorlopend)

T3.3. Sensibilisering en activering naar het brede publiek

Activiteiten

- Bijdrage aan campagnes ter verhoging van maatschappelijk bewustzijn omtrent opportuniteiten en risico's van AI;
- Opvolgen van, en reageren op, (mis)representatie van AI in de media.

Betrokken partners: ALLE

Timing: M8-19

Output:

- Vertaling van ethische richtlijnen naar het brede publiek: tweede campagne via meerdere kanalen (portaal, nieuwsbrief, social media) (M13)
- Interactie met generalistische media rond AI (doorlopend)
- Stimuleren van een **vulgariserend boek of rapportserie** (M16)

WP4: Management

Doel

Dit werkpakket omvat de initiële opzet, het algemene management en de performantiemonitoring van het Kenniscentrum, de implementatie van coördinatie- en rapportagetools, de interactie met de financierende overheid en, in het licht van maximale flexibiliteit en praktische doelgerichtheid van de activiteiten, het opzetten van een Adviesgroep met vertegenwoordigers van onderzoekinstellingen, overheid, bedrijfsleven en middenveld, die de verschillende acties mee kan aansturen. Daarnaast verzorgt dit Werkpakket ook de liaison met het bredere AI-onderzoeksprogramma; concreet wordt een zesmaandelijks briefing georganiseerd, waarbij de inzichten inzake maatschappelijke, economische, juridische en ethische aandachtspunten bij de ontwikkeling van AI-toepassingen worden gedeeld met de onderzoekspartners in het programma, zodat zij deze kunnen meenemen, en vertrekt het Kenniscentrum deze partners daarnaast duiding bij ad hoc vragen.

WP4.1. Coördinatie Kenniscentrum

Activiteiten

- Projectplanning, -monitoring en -rapportage
- Opzet van een managementstructuur: plenaire meetings, steerco meetings, overleg binnen werkpakketten
- Contacten met financierende overheid
- Zesmaandelijks briefings voor de partners in het AI-onderzoeksprogramma

Output:

- D4.2: Tweede briefing AI-onderzoeksprogramma (M11)
- D4.3: Eerste briefing AI-onderzoeksprogramma (M17)

WP4.2 Interne platformen en tools

Activiteiten

- Implementatie van platformen en tools voor interne communicatie en samenwerking tussen de partners

WP4.3 Stuurgroep

Activiteiten

- Instellen van de Stuurgroep, organiseren van feedbacksessies
- Aligneren van activiteitenprogramma met de Stuurgroep

Betrokken partners: SMIT

Timing: M8-19

[Overzicht voorziene taken 2019-2020](#)

Zie volgende pagina.

		2019											2020										
		M1	M2	M3	M4	M5	M6	M7	M8	M9	M10	M11	M12	M13	M14	M15	M16	M17	M18	M19			
WP1 - Visie-ontwikkeling en -onderbouwing																							
T1.1	Monitoring van buitenlandse en binnenlandse AI-initiatieven					D1.1.2		D1.3							D1.4	D1.5			D1.6				
T1.2	Visie-ontwikkeling				D1.1.1																		
WP2 - Aanbevelingen, richtlijnen en toepassingskaders																							
T2.1	Beleidsaanbevelingen naar overheden							D2.1															
T2.2	Rechtskaders voor overheden en bedrijven																D2.7						
T2.3	Ethische codes en implementatie bij bedrijven							D2.2							D2.5	D2.6				D2.8			
WP3 - Sensibilisering en activering van stakeholders																							
T3.1	Algemene communicatiestrategie en -instrumenten				Instrumenten			Event 1												Event 2			
T3.2	Sensibilisering en activering naar beleid en bedrijven							Workshops															
T3.3	Sensibilisering en activering naar brede publiek																						
WP4 - Management																							
T4.1	Coördinatie Kenniscentrum & afijning met AI-programma					D4.1														D4.3			
T4.2	Interen platformen en tools															D4.2							
T4.3	Stuurgroep																						

Deadline

Start van doorlopende activiteit

Projectie recurrent budget vanaf 2020

- **Kerncentrum Brussel**
 - *Centrale coördinatie: SMIT, VUB*
 - 12PM Algemene leiding (management, inhoudelijke sturing en bijdrage aan visie-ontwikkeling, hoogwaardig internationaal profiel)
 - 6PM Helpdesk en administratie (inkomende vragen van bedrijven, administraties, projecten etc.)
 - Werkingskosten (evenement, workshops, website, communicatiematerialen)
 - *Inhoudelijk: SMIT, VUB*
 - 6PM Senior voor Lab Beleid, Ethiek (organisatie beleids- en bedrijfsworkshops & -tests, opzetten ethische raamwerken)
 - 9PM ondersteuning Lab Beleid en Validatie
 - 6PM ondersteuning Ethische aspecten (raamwerken, benchmarking, documentvoorbereiding)
 - *Inhoudelijk: CITIP, KUL campus Brussels*
 - 12PM senior Juridische en Ethische aspecten (contractuele sjablonen, richtlijnen, ethische raamwerken)
 - 9PM juridische ondersteuning (juridische en contractuele sjablonen)
 - 6PM ethische ondersteuning (ethische raamwerken, benchmarking, documentvoorbereiding)
- **Additionele expertise**
 - *Inhoudelijk: MICT, UGent*
 - 9PM senior Benchmarking (bewustzijn, attitudes tegenover en ervaring met AI)
 - *Externe experts*
 - Budget voor nationale en internationale verblijven en samenwerking, bijvoorbeeld aantrekken van internationaal gerenommeerde experts als fellows voor kortlopende bijdrage aan visie-ontwikkeling, invited speakers op workshops en events etc. SMIT en CITIP treden op als gastheer en voorzien toegang tot lokalen en faciliteiten.

Dit resulteert in het volgende budget voor de werking van het Kenniscentrum gedurende een volledig kalenderjaar, vanaf 2020:

	Personeel							Werking		Totaal Direct	Indirect 17%	Totaal
	Coordinator		Senior		Support		Tot. Pers.	Alg./Comm.	Ext. Experten			
	PM	Kost	PM	Kost	PM	Kost						
SMIT	12	96000	6	48000	21	126000	270000	25000	40000	335000	56950	391950
CITIP	0	0	12	96000	15	90000	186000	5000	40000	231000	39270	270270
MICT	0	0	9	72000	0	0	72000	3000		75000	12750	87750
		96000		216000		216000	528000	33000	80000	641000	108970	749970